

Література:

1. Василюк І. М. Фразеологізми як одиниці міжмовної комунікації / І. М. Василюк // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2004. – № 17. – С. 102–105.
2. Крайчинська Г. В. Роль загальної назви металевих грошових одиниць moneta / монета у мотивації значення фразеологічних одиниць // Rossica Olomucensia. – Olomouc (Чехія), 2011. – С. 39–44.
1. Cowie. A. P. Phraseology: Theory, Analysis and Applications. Oxford / A. P. Cowie. – Oxford : Oxford University Press, 2008. – P. 38–51.
2. Ammer C. The American Heritage Dictionary of Idioms / Christian Ammer. – Boston, New York, 2007. – 729 p.
3. World business, finance, and political news from the Financial Times – FT.com [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ft.com/home/europe>

УДК 81'373.2

Мартинюк Надія,*Національний університет «Острозька академія»**(м. Острог, Україна)***ОНОМАСТИЧНА ЛЕКСИКА В КАЗЦІ «ГОБІТ»****ДЖ. Р. Р. ТОЛКІСНА**

У статті проаналізовано семантико-морфологічні особливості антропонімів і топонімів на матеріалі твору англійської художньої літератури.

Ключові слова: *топонім, антропонім, семантико-морфологічне творення слів, ономастика.*

В статье проанализировано семантико-морфологические особенности антропонимов и топонимов на материале произведения английской художественной литературы.

Ключевые слова: *топоним, антропоним, семантико-морфологическое образования слов, ономастика.*

The semantic-morphological features of anthroponyms and toponyms on the material of English literature are analyzed.

Key words: *toponym, anthroponym, semantic-morphological word building, onomastics.*

Із середини ХХ століття почала розвиватися літературно-художня ономастика як окрема галузь ономастики. Крім того, нещодавно почав розвиватися новий жанр у літературі – фентезі. У жанрі фентезі письменники створюють нові світи й простори. У мові художнього тексту ономастична лексика займає лише 3% від загальної кількості слів, проте саме власні назви несуть найбільше семантичне навантаження. Дослідження англійського ономастикону відомої повісті-казці «Гобіт» дасть змогу виявити внутрішні закономірності семантико-морфологічних особливостей організації ономастичних систем вигаданих мов Дж. Р. Р. Толкіна

і ономастичного простору твору, а також визначити, як семантика твору залежить від власних назв.

Варто виокремити працю, присвячену розвитку когнітивної ономастики, а саме «Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв», яка стала поштовхом до розвитку нового напрямку [1]. Дослідженням і розвитком ономастики в Україні займалися такі відомі науковці, як М. Габорак, Л. Масенко, Ю. Карпенко, І. Ковалик, Д. Бучко, Є. Черняхівська, В. Бондалетов, Н. Алефіренко, О. Суперанська, ономастикон у літературному творі вивчали такі зарубіжні й вітчизняні науковці, як І. Александрук, С. Зінін, В. Воробей, М. Еліаде, Н. Фрай, Р. Фаулер.

Мета дослідження полягає в аналізі семантико-морфологічних особливостей антропонімів і топонімів на матеріалі твору англійської повісті-казки Дж. Р. Р. Толкієна «Гобіт».

Оскільки фентезі – зовсім новий жанр літератури, який є не достатньо вивченим, особливо з мовознавчої точки зору. Науковців у жанрі фентезі найбільше цікавила семантика незвичних лексем. Власні назви у творах до недавнього часу також несли лише емоційне наповнення тексту [2, с. 144-145]. Тому ми вирішили проаналізувати поетоніми в повісті-казці «Гобіт» і визначити походження та семантику їх.

У повісті-казці трапляються такі антропоніми: *Bilbo Baggins of Bag End, Bungo Baggins, Belladonna Took, Gandalf, Radagast, Thorin Oakenshield (Thorin son of Thrain son of Thror King under the Mountain), Fili, Kili, Balin son of Fundin, Gollum, the Necromancer, Smaug, the Lord of the Eagles, Bard the Bowman*.

Імена головних героїв. Дж. Р. Р. Толкієн більше уваги приділяв саме антропонімам, адже в художньому творі ім'я персонажа несе психологічне навантаження, що підкреслює його або його соціальний статус. Наприклад, ім'я *Bilbo Baggins* використане не випадково. Слово *Bilbo* походить від *Bilboa* – це порт в Іспанії, відомий своїми клинками. Жителі міста скорочено його називають *Bilbo*. Асоціація імені *Bilbo* з мечем не є випадковою. На початку історії гобіт знаходить невеликий меч, який він називає *Sting*. Цей меч допомагає йому в багатьох його пригодах. Антропонім *Bilbo* утворений шляхом запозичення.

Gandalf за сюжетом твору чарівник. Ім'я *Gandalf* використано в давньоскандинавському вірші *Völuspá*. Давньоскандинавське слово *Gandr* означає «паличка», «магія» і *álfr*, що означає «ельф». Назва говорить про більш глибокий зміст, ймовірно, про стару дружбу *Gandalf* з ельфами. Ім'я *Gandalf* утворено за допомогою запозичення.

Thorin Oakenshield, son of Thrain, son of Thror, King Under the Mountain був лідером гномів у поході для визволення домівки від дракона. Слово *Thorin* означає «сміливий» і походить від давньоскандинавського *thor*, яке означає «нахабство», і дієслово *thora*, що означає «зважитися». Антропонім утворений способом словоскладання і запозиченням (*Oakenshield*).

Імена другорядних героїв. *Bard the Bowman*, ймовірно, походить від давньоскандинавського імені *Bárðr*, яке містить елемент *bǫð*, що означає «битва». *The Bowman* дослівно перекладають як Лучник. Ім'я *Bard* утворене за допомогою запозичення, а *Bowman* – способом словоскладання.

Beorn – людина, яка могла перетворюватись на великого чорного ведмедя. Це староанглійське слово, що означає «чоловік, воїн». Перше значення слова – «ведмідь». Воно походить від слова *béo*, що означає «бджола», що можна пояснити любов'ю ведмедя до меду. Утворено за допомогою запозичення.

Топоніми. Проаналізуємо топонім *Mirkwood*. Це назва лісу, яку взято від *Myrkviðr* – ліс у скандинавській міфології, що було трансформовано в староанглійське слово *Murgwudu*. *Wudu* із староанглійської означає ліс. *Mirk* або *murk* означає «темрява»: «Darkness or thick mist that makes it difficult to see» [3, с. 251]. Автор обрав саме його, оскільки «ліс темряви» дає чіткіше розуміння того, як він виглядав.

Ravenhill – бескид біля підніжжя *Lonely Mountain*. Був названий так через круків, які жили там. *Raven* означає крук: «a large passerine bird, *Corvus corax*, having a large straight bill, long wedge-shaped tail, and black plumage: family *Corvidae* (crows). It has a hoarse croaking cry» [4]. Утворено переходом із загальної назви у власну.

Проаналізувавши поетоніми в казці «Гобіт», можна зробити висновок, що Дж. Р. Р. Толкієн як філолог цікавився старо-

англійською й скандинавськими мовами та міфологією, а тому більшість власних назв було запозичено. Запозичення дали йому змогу виразити семантичне навантаження онімів у тексті, не використовуючи загальноживаної англійської лексики. Поетоніми, утворені способом словоскладання, краще виражають цілісне поняття, наприклад, характерні ознаки людини, географічні особливості тощо. Проте саме на антропонімах побудовано концепцію цієї повісті-казки. Топоніми виконують додаткову роль і вказують на ландшафтні особливості території. Для аналізу ономастичної лексики ми відібрали лише топоніми й антропоніми і дослідили 69 лексичних одиниць. Під час дослідження було виявлено, що деякі імена героїв взято з давньоскандинавського вірша *Völuspá* та *Prose Edda* [5].

Література:

1. Карпенко О.Ю. Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. – Київ, 2006. – 47 с.
2. Лучик В. В. Про нові напрями української ономастики / В. В. Лучик // Філологічні дослідження : зб. наук. пр. з нагоди 80-річчя члена-кореспондента НАН України, д-ра філолог. наук, проф. Ю. О. Карпенка / МОН України, Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2009. – С. 144–146.
3. Elliott K. A Survey of the History of English Placenames [Електронний ресурс] / Kristine Elliott. – 1997. – Режим доступу : <http://heraldry.sca.org/names/engplnam.html>.
4. John Ronald Reuel Tolkien *The Hobbit, or There and Back Again* (1937) [Електронний ресурс] // Aelius. – 1937. – Режим доступу : http://www.ae-lib.org.ua/texts-c/tolkien_the_hobbit_en.htm.
5. Rasmus A. *The Younger Edda, Also Called Snorre's Edda, or the Prose Edda: An English Version of the Foreword; Brage's Talk, and the Important Passages in the Poetical Diction* (Skáldsk [Електронний ресурс] / Anderson B. Rasmus // Chicago: Griggs. – 1880. – Режим доступу : <http://www.archive.org/details/youngerredaalsoc00snoruoft>; <http://www.gutenberg.org/ebooks/18947>.

УДК 82.09:811.111

Бортнік Ольга,

*Національний університет «Острозька академія»
(м. Острог, Україна)*

ЖАНРОВІ АСПЕКТИ СОНЕТУ. ОСОБЛИВОСТІ СОНЕТІВ В. ШЕКСПІРА

У зв'язку з великою популярністю шекспірівських сонетів у всьому світі протягом багатьох століть детального аналізу потребують їх жанрові аспекти. У статті проаналізовано жанрові аспекти сонету й досліджено особливості шекспірівських сонетів, визначено основні типи сонету, розглянуто особливості сонетів В. Шекспіра.

Ключові слова: сонет, типи сонету, В. Шекспір.

В связи с большой популярностью шекспировских сонетов по всему миру в течение многих веков детального анализа требуют их жанровые аспекты. В статье проанализированы жанровые аспекты сонета и исследованы особенности шекспировских сонетов, определены основные типы сонета, рассмотрены особенности сонетов В. Шекспира.

Ключевые слова: сонет, типа сонета, В. Шекспир.

Due to the high worldwide popularity of Shakespeare's sonnets for centuries it require detailed analysis of their genre aspects. In the article, it was analyzed aspects of the genre and explored the features of Shakespeare's sonnets. In the article it was defined the basic types of sonnets and the features of Shakespeare's sonnets.

Key words: sonnet, types of sonnets, W. Shakespeare.

Сонет часто називають царем поезії, адже користуючись саме цим жанром можна чітко передавати думки про світ і людину, філософський дух предметів, явищ навколишньої дійсності. Сонет також має унікальну природу тексту й гармонійно поєднує форму і зміст.